

МІНІСТЕРСТВО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ

Н А К А З

№ 18 від 17.01.2002
м. Київ

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
4 лютого 2002 р.
за № 97/6385

Про затвердження Положення про робочий час і
час відпочинку водіїв автотранспортних засобів

З метою організації безпечної праці та ефективного контролю за роботою водіїв автотранспорту, на виконання ст. 21 Закону України "Про автомобільний транспорт" (2344-14) і постанови Кабінету Міністрів України від 10 січня 2002 року № 36 (36-2002-п) "Про делегування Міністерству транспорту повноважень на затвердження нормативно-правового акта" Н А К А З У Ю:

1. Затвердити Положення про робочий час і час відпочинку водіїв автотранспортних засобів (додається).

2. Державному департаменту автомобільного транспорту (Докіль Л.П.) разом з Департаментом нормативно-правового забезпечення (Логінова Л.М.) в установленому порядку подати на реєстрацію до Міністерства юстиції України Положення про робочий час і час відпочинку водіїв автотранспортних засобів.

3. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Державного секретаря С.Кроля.

Міністр

В.П.Пустовойтенко

Погоджено:

Державний секретар Міністерства праці
та соціальної політики України

П.П.Овчаренко

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
транспорту України
17 січня 2002 р. № 18

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
4 лютого 2002 р.
за № 97/6385

ПОЛОЖЕННЯ
про робочий час і час відпочинку водіїв
автотранспортних засобів

1. Загальні положення

1.1. Це Положення є нормативно-правовим актом, розробленим з урахуванням вимог Кодексу законів про працю України (322-08), Конвенції про тривалість робочого часу та періоди відпочинку на дорожньому транспорті (Конвенція 153) (993_025), Рекомендації щодо тривалості робочого часу та періодів відпочинку на дорожньому транспорті (993_273) (Рекомендація 161, ухвалена Генеральною конференцією Міжнародної організації праці), Європейської Угоди, що стосується екіпажів транспортних засобів, які здійснюють міжнародні автомобільні перевезення (СУТР) (994_016), який

встановлює особливості регулювання часу праці та відпочинку водіїв автотранспортних засобів та осіб, які пересуваються на автотранспортному засобі і безпосередньо зайняті роботою, пов'язаною з цим транспортним засобом, його пасажирями або вантажем, що перевозиться (далі - водії).

1.2. Дія цього Положення поширюється на підприємства, установи та організації незалежно від організаційно-правових форм та форм власності, на яких працюють за трудовим договором (контрактом)* водії, а також на фізичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності, які надають послуги з перевезення пасажирів і вантажів автотранспортними засобами або забезпечують перевезення для власних виробничих потреб.

* Сфера застосування контрактної форми трудового договору визначається законами України.

1.3. Режим праці і відпочинку, передбачений цим Положенням, є обов'язковим при складанні графіків роботи водіїв. Розклад і графіки руху автотранспортних засобів для всіх видів перевезень (внутрішніх і міжнародних) повинні розроблятися відповідно до норм і вимог цього Положення.

2. Робочий час

2.1. Термін "робочий час" - це час, протягом якого водій зобов'язаний виконувати роботу, визначену трудовим договором і правилами внутрішнього трудового розпорядку.

2.2. До складу робочого часу водія включається:

а) час керування автотранспортним засобом на маршруті (у рейсі);

б) час стоянки автотранспортного засобу в пунктах навантаження та розвантаження вантажів, у місцях посадки та висадки пасажирів, у місцях використання обладнання спеціальних автотранспортних засобів;

в) час простою не з вини водія;

г) підготовчо-остаточний час для виконання робіт перед виїздом на маршрут (у рейс) та після повернення, а при міжміських перевезеннях - для виконання робіт перед початком та після закінчення зміни в місці стоянки на кінцевих або проміжних пунктах маршруту (рейсу);

г) час проведення медичних оглядів водія перед виїздом на маршрут (у рейс) та після повернення;

д) час зупинок, передбачених графіком, для короткочасного відпочинку від керування автотранспортним засобом на маршруті (у рейсі) та на кінцевих пунктах, а також час для огляду та технічного обслуговування автотранспортних засобів на проміжних та кінцевих пунктах маршруту (рейсу);

е) час охорони автотранспортного засобу з вантажем або без нього під час стоянки на кінцевих та проміжних пунктах при здійсненні міжміських перевезень у разі, якщо такі обов'язки передбачені трудовим договором (контрактом), укладеним з водієм;

е) половина часу, передбаченого завданням на рейс (розкладом, графіком) міжміського сполучення, при роботі двох водіїв на автотранспортному засобі, обладнаному спальним місцем;

ж) час проведення робіт з усунення технічних несправностей автотранспортного засобу на маршруті (у рейсі), а також у польових умовах через відсутність технічної допомоги;

з) інший час, передбачений законодавством України.

При відрядній оплаті праці водіїв автотранспортних засобів весь їх робочий час (крім передбаченого підпунктами "в", "г", "е", "е") ураховується у нормах часу і окремій оплаті не підлягає.

2.3. Під час роботи водій повинен виконувати свої обов'язки відповідно до умов трудового договору (контракту), правил внутрішнього трудового розпорядку та графіка роботи.

2.4. Тривалість щоденної роботи (зміни) визначається правилами внутрішнього трудового розпорядку, які затверджуються трудовими колективами за поданням власника автотранспортного засобу або уповноваженого ним органу (далі - власник) і профспілкового органу на основі типових правил, та графіками змінності, які затверджує власник за погодженням з профспілковим органом або іншим уповноваженим на представництво трудовим колективом органом (особою), а за їх відсутності - після погодження з працівником, яке закріплюється укладанням трудового договору (контракту) або додатка до нього з додержанням установленної законодавством тривалості робочого тижня.

Нормальна тривалість робочого часу водіїв не повинна перевищувати 40 годин на тиждень.

Для водіїв, у яких встановлено п'ятиденний робочий тиждень з двома вихідними днями, тривалість щоденної роботи (зміни) у середньому не може перевищувати 8 годин, а для водіїв, яким встановлено шестиденний робочий тиждень з одним вихідним днем, - 7 годин.

Напередодні святкових і неробочих днів тривалість роботи водіїв скорочується на одну годину як при п'ятиденному, так і при шестиденному робочому тижні.

Напередодні вихідних днів тривалість роботи при шестиденному робочому тижні не може перевищувати 5 годин.

Тривалість роботи (зміни) водія у нічний час повинна скорочуватись на одну годину.

У разі, якщо це необхідно за умовами виробництва, зокрема на безперервних виробництвах, а також на змінних роботах при шестиденному робочому тижні з одним вихідним днем, тривалість нічної роботи водія зрівнюється з денною.

Нічним вважається час з 10 годин вечора до 6 годин ранку.

2.5. Якщо для водіїв за умовами роботи не може бути додержана передбачена абзацами другим та третім пункту 2.4 цього Положення щоденна або щотижнева тривалість робочого часу, допускається запровадження підсумованого обліку робочого часу, як правило, за місяць. Тривалість робочого часу за обліковий період не повинна перевищувати нормального числа робочих годин.

Рішення про запровадження підсумованого обліку робочого часу приймається власником за погодженням з профспілковим органом або іншим уповноваженим на представництво трудовим колективом органом (особою).

При підсумованому обліку робочого часу водія нормальна тривалість щоденної роботи (зміни) може бути встановлена не більше 10 годин.

Якщо нормальна тривалість робочого дня охоплює тривалі періоди простої присутності, очікування чи перерви в роботі (перевезення для установ охорони здоров'я, організацій комунального господарства, телеграфного, телефонного і поштового зв'язку тощо) або якщо екіпажу (водію) автотранспортного засобу необхідно дати змогу доїхати до відповідного місця відпочинку, тривалість робочого дня (зміни) може бути збільшена до 12 годин у тому разі, коли час безпосереднього керування автотранспортним засобом протягом робочого дня (зміни) не перевищує 9 годин.

При міжміських перевезеннях тривалість робочого часу водія може передбачатись власником за погодженням з профспілковим органом або іншим уповноваженим на представництво трудовим колективом органом (особою) до 10 годин. Якщо тривалість робочого часу водія перевищує 12 годин, то в рейс направляються два водії. При цьому такий автотранспортний засіб повинен бути обладнаний місцем для відпочинку водія.

Тривалість робочої зміни більше 10 годин не може бути встановлена водіям: із стажем керування автотранспортним засобом менше трьох років, а також водіям, яким це заборонено за медичними показаннями.

2.6. Водіям автобусів, які працюють на міських, приміських і міжміських регулярних пасажирських маршрутах, з їхньої згоди може встановлюватись робочий день з розподілом зміни на дві частини за умови, що тривалість цих частин не може перевищувати 4 годин з урахуванням часу, необхідного для повернення на місце стоянки. При цьому тривалість перерви між частинами зміни повинна бути не менше двох годин без урахування часу для відпочинку і харчування. Час для короткочасного відпочинку (не менше 15 хвилин) від керування автотранспортними засобами на маршруті надається у кінцевих пунктах маршруту. Час перерви поміж двома частинами зміни в робочий час не включається.

2.7. Водіям легкових автомобілів (крім - таксі), а також водіям інших автотранспортних засобів експедицій і розвідувальних партій, зайнятих на геологорозвідувальних, топографо-геодезичних і розвідувальних роботах за польових умов, у разі потреби може встановлюватись ненормований робочий день, тобто понад нормальну тривалість робочого часу. Ця робота не вважається надурочною, і за неї не здійснюється додаткова оплата перепрацьованого часу. Кількість годин перепрацьованого часу при такій роботі може визначатись у колективному договорі.

Водіям з ненормованим робочим днем надається у формі компенсації щорічна додаткова відпустка та у випадках, передбачених законодавством, провадиться відповідна оплата за виконаний обсяг робіт, ступінь напруженості, складність і самостійність у роботі, необхідність виконання службових завдань понад установлену тривалість робочого часу.

2.8. Максимальна загальна тривалість керування автотранспортним засобом (підпункт "а" пункту 2.2 цього Положення), включаючи надурочні роботи, не може перевищувати 9 годин на день і 48 годин на тиждень у середньому за місячний обліковий період, а в умовах гірської місцевості під час перевезень пасажирів автобусами габаритною довжиною понад 9,5 метра та під час перевезень великовагових, великогабаритних вантажів не може перевищувати 8 годин.

2.9. Склад підготовчо-остаточних робіт, час на їх виконання і на проведення медичного огляду водія (підпункти "г", "г" пункту 2.2 цього Положення) встановлюються власником за погодженням з профспілковим органом або іншим уповноваженим на представництво трудовим колективом органом (особою).

2.10. Час охорони автотранспортного засобу з вантажем або без нього (підпункт "е" пункту 2.2 цього Положення) зараховується водію в розмірі не менше 1/3 робочого часу. Конкретна тривалість часу охорони вантажу та автотранспортного засобу, що зараховується водіям у робочий час, устанавлюється власником за погодженням з профспілковим органом або іншим уповноваженим на представництво трудовим колективом органом (особою).

Якщо перевезення на одному автотранспортному засобі здійснюється двома водіями, то час на охорону вантажу та автотранспортного засобу враховується в робочий час лише одному водію. Угодю між власником та водієм може бути встановлений інший порядок урахування обліку часу стоянки з одночасною охороною автотранспортного засобу з вантажем або без нього.

2.11. Час присутності на робочому місці водія, коли він не керує автотранспортним засобом, при направленні у рейс двох водіїв

(підпункт "е" пункту 2.2 цього Положення) зараховується йому в розмірі не менше 50 відсотків робочого часу. Конкретна тривалість часу присутності на робочому місці водія, коли він не керує автотранспортним засобом при направленні в рейс двох водіїв, що зараховується в робочий час, установлюється власником за погодженням із профспілковим органом або іншим уповноваженим на представництво трудовим колективом органом (особою).

2.12. Залучення водіїв до надурочних робіт здійснюється у порядку, передбаченому законодавством (статті 62, 63 і 64 Кодексу законів про працю України) (322-08). Надурочними вважаються роботи понад установлену тривалість робочого дня (статті 52, 53 і 61 Кодексу законів про працю України). Надурочні роботи не повинні перевищувати для кожного водія 4 годин протягом двох днів підряд або 75 годин на рік у разі встановлення підсумованого обліку робочого часу, чи 100 годин на рік у разі додержання щотижневої норми тривалості робочого часу.

2.13. Власники автотранспортних засобів повинні при організації міжміських перевезень уживати заходів щодо створення для водіїв автотранспортних засобів нормальних умов для відпочинку в пунктах стоянки автотранспортних засобів (проміжних і кінцевих) для того, щоб не допускати надурочних робіт і використання водіїв для охорони автотранспортних засобів та вантажів, що перевозяться.

2.14. При підсумованому обліку робочого часу організація праці водіїв регулюється графіками роботи (змінності), які складаються на весь обліковий період і якими визначаються кількість робочих днів (змін), тривалість щоденної роботи (зміни), кількість вихідних днів та додаткових днів відпочинку, тривалість щоденного (міжзмінного) та щотижневого відпочинку.

У графіках змінності не повинна передбачатись робота водіїв-жінок у нічний час.

3. Час відпочинку

3.1. Водії відповідно до законодавства України користуються правом на:

а) перерви протягом робочої зміни для відпочинку та харчування;

б) щоденний (міжзмінний) відпочинок;

в) щотижневий відпочинок;

г) відпочинок у святкові і неробочі дні, передбачені законодавством;

г) щорічну основну відпустку та щорічні додаткові відпустки в порядку, установленому законодавством України, колективним договором (угодою, контрактом);

д) відпочинок в інших випадках, передбачених законодавством України.

3.2. На міжміських перевезеннях після перших 3 годин безперервного керування автотранспортним засобом передбачається зупинка для відпочинку водія тривалістю не менше 15 хвилин, надалі зупинка такої тривалості передбачається не пізніше ніж через кожні 2 години.

Частота перерв у керуванні автотранспортним засобом для короткочасного відпочинку водія та їх тривалість при виконанні міжміських перевезень пасажирів і вантажів указуються у завданні щодо часу на рух та стоянку автотранспортного засобу.

При наданні водію перерви для відпочинку та харчування зазначені зупинки для відпочинку не передбачаються.

3.3. Перерва для відпочинку та харчування водіям надається тривалістю не менше 45 хвилин і не більше 2 годин, як правило, не

пізніше ніж через 4 години після початку роботи. Ця перерва не включається у робочий час водія.

У разі встановлення графіком тривалості щоденного робочого часу більше 8 годин водію можуть надаватися дві перерви для відпочинку та харчування загальною тривалістю не більше 2 годин.

Водії використовують час перерви на свій розсуд і можуть на цей час відлучатися з робочого місця.

Конкретна тривалість перерви для відпочинку та харчування (загальна тривалість перерв) встановлюється власником за погодженням з профспілковим органом або іншим уповноваженим на представництво трудовим колективом органом (особою).

3.4. Тривалість щоденного (міжзмінного) відпочинку разом з часом перерви для відпочинку та харчування повинна бути не меншою, ніж подвійна тривалість часу роботи в той робочий день (зміну), що передує відпочинку.

Водіям, яким встановлено підсумований облік робочого часу, тривалість щоденного (міжзмінного) відпочинку в окремі періоди може бути зменшена до 12 послідовних годин протягом будь-якого двадцятичотирьохгодинного періоду, рахуючи від початку робочого дня, при цьому робочий час протягом облікового періоду не повинен перевищувати норми робочого часу, встановленої законодавством.

Невикористані години щоденного (міжзмінного) відпочинку підсумовуються і надаються водієві у вигляді додаткових вільних від роботи днів протягом облікового періоду в порядку, передбаченому графіком роботи (змінності).

3.5. На міжміських перевезеннях водіям автотранспортних засобів, при підсумованому обліку робочого часу, тривалість щоденного (міжзмінного) відпочинку в кінцевих пунктах або в проміжних пунктах може бути встановлена не менше тривалості попередньої зміни, а якщо екіпаж автотранспортного засобу складається з двох водіїв, - не менше половини часу цієї зміни з відповідним збільшенням часу відпочинку безпосередньо після повернення до місця постійної роботи.

3.6. Щотижневий безперервний відпочинок водія повинен безпосередньо передувати або слідувати за щоденним відпочинком, при цьому сумарна тривалість часу відпочинку разом з часом перерви для відпочинку та харчування в день, що передує цьому відпочинку, повинна становити не менше 42 годин.

3.7. У разі встановлення підсумованого обліку робочого часу щотижневі дні відпочинку встановлюються у різні дні тижня згідно з графіками змінності, при цьому число днів щотижневого відпочинку в поточному місяці повинно бути не менше числа повних тижнів цього місяця. Ці дні виділяються у графіках роботи (змінності) із загальної кількості вільних від роботи днів. Залучення до роботи у вихідні дні та компенсація за цю роботу провадяться в порядку, передбаченому законодавством.

3.8. У разі встановлення водіям підсумованого обліку робочого часу з тривалістю робочого дня (зміни) понад 10 годин тривалість щотижневого відпочинку може бути скорочена до 30 послідовних годин, з яких не менше ніж 22 години протягом однієї й тієї самої доби. При цьому тривалість кожного щотижневого безперервного відпочинку в середньому за обліковий період повинна бути не менш як 42 години.

3.9. Якщо зупинення роботи неможливе через виробничо-технічні умови (безперервно діючі підприємства), а також якщо на роботах, пов'язаних з необхідністю обслуговування населення і виконанням ремонтних та вантажно-розвантажувальних робіт, то допускається робота водіїв у святкові і неробочі дні (стаття 73 Кодексу законів

про працю України) (322-08), якщо ці дні передбачені графіками змінності як робочі.

У разі встановлення підсумованого обліку робочого часу роботи у святкові і неробочі дні за графіком включаються у розрахунок норми робочого часу облікового періоду.

4. Порядок обліку робочого часу

4.1. Облік робочого часу водіїв здійснюється на основі таблицю, дорожніх листів та інших документів.

4.2. Робочий час водіїв, які працюють щоденно в певні години, що встановлені правилами внутрішнього трудового розпорядку або графіками змінності, обліковується щоденно.

Час роботи понад установлену тривалість робочої зміни вважається надурочною роботою і підлягає оплаті в установленому законодавством порядку.

4.3. При підсумованому обліку норма робочого часу за обліковий період визначається шляхом множення тривалості робочого дня, що встановлена законодавством для водіїв автотранспортних засобів (7 годин), на кількість робочих днів за календарем шестиденного робочого тижня, що припадають на обліковий період, з урахуванням її скорочення напередодні святкових, неробочих і вихідних днів.

Час, відпрацьований понад норму тривалості робочого часу за обліковий період, вважається надурочним і оплачується згідно із статтею 106 Кодексу Законів про працю України (322-08). Загальна кількість надурочних годин за обліковий період визначається як різниця між фактично відпрацьованим часом і нормою годин за цей період. При підрахунку нормального числа робочих годин облікового періоду виключаються дні, які за графіком або розпорядком роботи припадають на час, упродовж якого водій був звільнений від виконання трудових обов'язків у зв'язку з відпусткою, виконанням державних або громадських обов'язків, тимчасовою непрацездатністю тощо.

4.4. Робочий час водіїв з ненормованим робочим днем обліковується у робочих днях (крім роботи у святкові дні, яка обчислюється у годинах). Робота водіїв, яким встановлено ненормований робочий день, понад нормальну тривалість зміни не вважається надурочною.

4.5. У місці відрядження робочий час водія обліковується на загальних підставах у порядку, встановленому на підприємстві, до якого він відряджений. Якщо в місці відрядження організована робота за графіком, який відрізняється від графіка за місцем постійної роботи, то робочий час водіїв обліковується за його фактичною тривалістю.

4.6. Час початку і закінчення щоденної роботи або зміни, у тому числі при розподілі зміни на дві частини, встановлюється правилами внутрішнього трудового розпорядку або графіками змінності відповідно до законодавства.

4.7. У разі тривалих міжміських перевезень початком роботи водіїв у зміні вважається час закінчення відпочинку, встановленого графіком змінності, а закінченням зміни - час початку відпочинку за графіком у дорозі або кінцевому пункті.

4.8. Облік часу простоїв водіїв автотранспортних засобів ведеться шляхом заповнення листів простою або відміток у графі особливих відміток дорожнього листа.

5. Порядок складання графіків змінності

5.1. При складанні графіків змінності необхідно виходити з того, що тривалість роботи водіїв у годинах за зміну не повинна перевищувати максимальної тривалості зміни, а кількість змін у разі запровадження підсумованого обліку робочого часу (за днями) повинна забезпечувати дотримання норми робочого часу за обліковий період.

5.2. У графіках зазначається (ураховується): тривалість, час початку і закінчення щоденної роботи (зміни), час перерв для відпочинку і харчування, а також час, що надається для міжзмінного і щотижневого відпочинку (орієнтовні графіки змінності водіїв наведені в додатках 1-4).

5.3. Графіки змінності з установленою тривалістю робочої зміни доводяться до відома кожного водія не пізніше ніж за два тижні до введення їх у дію.

5.4. Графіки змінності повинні забезпечувати необхідну тривалість роботи автотранспортних засобів протягом дня згідно з потребами автотранспортного обслуговування підприємств, установ, організацій і населення.

Для водіїв автотранспортних засобів, які зайняті перевезенням у технологічному процесі промислових, будівельних, сільськогосподарських та інших підприємств, графіки змінності складаються з таким розрахунком, щоб вони були пов'язані з графіками змінності працівників дільниць, що обслуговуються цими водіями.

5.5. Для водіїв автотранспортних засобів, які працюють у режимі шестиденного або п'ятиденного робочого тижня із загальними вихідними днями, застосовуються графіки роботи, що встановлені для всіх працівників даного підприємства. При роботі автотранспортного засобу у дві зміни за ним закріплюються два водії.

5.6. Середня тривалість робочої зміни водіїв для складання графіків змінності визначається за формулою

$$T_{зм} = (N_{г} \times K_{в}) : 3 \text{ (год.)},$$

де $T_{зм}$ - середня тривалість робочої зміни водіїв;

$N_{г}$ - нормальна кількість робочих годин одного водія у даному місяці (за календарем);

$K_{в}$ - кількість водіїв у бригаді, за якою закріплені автотранспортні засоби;

3 - загальна кількість робочих змін на закріплених за водіями автотранспортних засобах у даному місяці.

Графіки роботи повинні розроблятися виходячи з норми робочих годин за обліковий період, з дотриманням норм робочого часу, що встановлюються цим Положенням.

5.7. Час початку і закінчення зміни водія визначається з урахуванням установленого підготовчо-остаточного часу, часу виїзду на маршрут (у рейс) і повернення автотранспортного засобу, часу проведення передрейсового і післярейсового медичних оглядів.

6. Особливості режимів праці і відпочинку водіїв, які здійснюють міжнародні перевезення, відповідно до вимог Європейської Угоди, що стосується роботи екіпажів транспортних засобів, які здійснюють міжнародні автомобільні перевезення (далі - ЄУТР)

6.1. Міжнародні перевезення щодо встановлення режиму праці і

відпочинку водіїв регламентуються ЄУТР, укладеною в Женеві 1 липня 1970 року, з поправками, остання з яких набрала чинності 28 лютого 1995 року.

Право на здійснення автотранспортними засобами міжнародних перевезень пасажирів надається водіям, яким виповнився 21 рік.

Право на керування автобусами на міжнародних маршрутах мають водії, які останні три роки працюють водіями автобусів.

Мінімальний вік водія автотранспортного засобу, який здійснює міжнародні перевезення вантажів, повинен бути:

для автотранспортних засобів, допустима максимальна вага яких не перевищує 7,5 тонни, - не менше 18 років;

для інших автотранспортних засобів - не менше 21 року або не менше 18 років за умови, що ці особи мають посвідчення про одержання професійної освіти, яке визнається Стороною, що домовляється, при застосуванні ЄУТР, у частині екіпажів автотранспортних засобів, що здійснюють міжнародні перевезення.

Вимоги ЄУТР не поширюються на міжнародні перевезення, які здійснюються автотранспортними засобами:

а) дозволена максимальна маса яких не перевищує 3500 кг (7700 фунтів);

б) призначеними для перевезення пасажирів, у яких кількість сидячих місць, крім сидіння водія, не перевищує восьми;

в) що перевозять пасажирів на регулярних маршрутах, протяжність яких не перевищує 50 км;

г) дозволена максимальна швидкість яких не перевищує 30 км;

г) збройних сил, органів цивільної оборони, пожежної служби і сил підтримання громадського порядку або тими, що перебувають у їхньому підпорядкуванні;

д) що використовуються службами каналізації, водо-, газо- і електрозабезпечення, телеграфу і телефону, радіо і телебачення, захисту від повеней, а також для технічного обслуговування доріг, збирання і видалення сміття, перевезення поштових відправлень, виявлення радіо- і телевізійних передавачів і приймачів;

е) що використовуються під час надзвичайних обставин і рятувальних операцій;

е) спеціальними, призначеними для медичних цілей та аварійних служб;

ж) що перевозять циркове або ярмаркове обладнання;

з) що є новими або переобладнаними, ще не зданими в експлуатацію, а також що проходять дорожні випробування з метою удосконалення техніки, ремонту або обслуговування;

и) що використовуються на перевезеннях вантажів для особистих потреб, для збору молока на фермах і повернення тари з-під молока та молокопродуктів, призначених для вживання тваринами.

6.2. Щоденна тривалість керування автотранспортними засобами водієм, поміж будь-якими двома періодами щоденного відпочинку або поміж щоденним періодом відпочинку і щотижневим періодом відпочинку, не повинна перевищувати дев'яти годин. Щоденна тривалість керування автотранспортними засобами може бути збільшена до 10 годин, але не більше двох разів на тиждень. При цьому сумарна тривалість керування автотранспортними засобами за два тижні підряд не повинна перевищувати 90 годин.

Не більше ніж через шість щоденних періодів керування автотранспортними засобами водій повинен одержати щотижневий період відпочинку.

Щотижневий період відпочинку може бути відкладений до кінця шостого дня, якщо загальна тривалість керування на протязі шести днів не перевищує максимального часу, який відповідає шести щоденним періодам керування автотранспортним засобом.

У разі міжнародних пасажирських перевезень, за винятком перевезень на регулярних маршрутах, замість термінів "шість", "шостого" і "шести" у другому та третьому абзацах, викладених у цьому пункті, необхідно використовувати відповідно терміни

"дванадцять", "дванадцятого" і "дванадцяти".

6.3. Перерва для відпочинку та харчування водіям надається тривалістю не менше 45 хвилин і не більше 2 годин, як правило, не пізніше ніж через 4 години після початку роботи.

6.4. Після керування автотранспортним засобом протягом 4,5 години водій повинен зробити перерву в керуванні щонайменше на 45 хвилин, якщо не настає період відпочинку.

Ця перерва може бути замінена перервами тривалістю не менше 15 хвилин кожна, розподіленими на протязі періоду керування автотранспортним засобом так, щоб у підсумку перерви становили не менше 45 хвилин. Водій під час перерви не повинен займатися ніякою виробничою діяльністю, крім забезпечення охорони автотранспортного засобу і вантажу.

Перерви, яких дотримується водій, не можуть розглядатися як щоденні періоди відпочинку.

6.5. За кожні 24 години водій автотранспортного засобу при підсумованому обліку робочого часу повинен мати безперервний щоденний відпочинок тривалістю не менше 11 годин. Цей відпочинок може бути зменшений до 9 годин не більше 3 разів на протязі одного тижня за умови, що до кінця наступного тижня водію надається (компенсується) відповідний відпочинок після повернення з рейсу.

Якщо тривалість щоденного відпочинку не скорочується, то щоденний відпочинок може бути поділений на 2-3 окремі періоди протягом 24 годин, один з яких повинен бути не менше 8 годин з урахуванням того, що загальна тривалість відпочинку повинна становити не менше 12 годин.

6.6. Під час керування автотранспортним засобом принаймні двома водіями протягом кожних 30 годин кожному з них повинен надаватися відпочинок тривалістю не менше 8 годин підряд.

6.7. Щоденний період відпочинку може використовуватися безпосередньо на автотранспортному засобі, якщо на ньому є спальне місце і цей автотранспортний засіб перебуває на стоянці.

6.8. Щотижневий відпочинок водія повинен становити 45 послідовних годин. Цей період відпочинку може бути скорочений:

до 36 послідовних годин, якщо він використовується у місці реєстрації автотранспортного засобу або в місці постійного мешкання водія;

до 24 послідовних годин, якщо відпочинок використовується у будь-якому іншому місці.

Будь-яке скорочення тривалості відпочинку, зазначеного в абзацах першому, другому та третьому цього пункту, повинно бути компенсоване шляхом надання водію впродовж трьох тижнів відповідного часу відпочинку.

6.9. Щотижневий відпочинок, який починається на протязі одного тижня і продовжується на протязі наступного тижня, може бути приєднаний до часу відпочинку за один з цих тижнів.

6.10. При пасажирських перевезеннях щотижневий відпочинок може бути перенесений на наступний тиждень і приєднаний до щотижневого періоду відпочинку цього наступного тижня.

6.11. Будь-який відпочинок при міжнародних перевезеннях який використовується як компенсація за скорочення щоденного і (чи) щотижневого відпочинку, повинен приєднуватися до іншого періоду відпочинку тривалістю не менше 8 годин і надаватися на вимогу водія у місці стоянки автотранспортного засобу або мешкання водія.

6.12. При перевезеннях вантажів або пасажирів поромом або залізницею водій автотранспортного засобу повинен мати спальне місце, і його щоденний відпочинок може перериватися не більше одного разу. Ця перерва не повинна перевищувати однієї години до навантаження або після вивантаження. При цьому митні формальності включаються до операцій навантаження або вивантаження, а щоденний період відпочинку, що переривався, повинен збільшуватися на 2 години.

6.13. Облік щоденної тривалості керування та тривалості безперервного керування автотранспортними засобами, тривалості перерв для відпочинку та харчування водіїв проводиться за допомогою контрольних пристроїв (тахографів), реєстраційних листків для тахографів, дорожніх листів, графіків роботи та інших документів.

6.14. Контрольні пристрої повинні відповідати вимогам Правил Ради Європейського Економічного Союзу (ЄЕС) від 20.12.85 N 3821/85 щодо їх конструкції, встановлення, використання і перевірки:

6.14.1. Контрольний пристрій повинен включати:

а) візуальні прилади, які відображають: пройдену відстань (лічильник відстані) під час руху вперед і назад, швидкість (спідометр), в тому числі при зміні прискорення до 2 м/сек, час (годинник, механізм пуску якого повинен бути розміщений всередині корпусу контрольного приладу);

б) реєстраційні прилади, у тому числі: прилад, який реєструє пройдений шлях; прилад, який реєструє швидкість; один або декілька приладів, які реєструють час;

в) записувальний пристрій, який реєструє окремо в реєстраційному листку кожне розкриття корпусу і який тримає цей листок.

6.14.2. Візуальні прилади контрольного пристрою повинні бути обладнані приладами освітлення, які б не засліплювали водія. Внутрішні частини контрольного пристрою повинні бути захищені від попадання вологи та пилу.

6.14.3. Різні періоди часу роботи автотранспортного засобу, які фіксуються пером самописця, повинні відрізнятися один від одного на записі товщиною відповідних слідів з точки зору чіткості і розшифрування запису.

6.14.4. Корпус, який містить у собі реєстраційний листок або листки і прилад управління механізмом пуску годинника, повинен бути обладнаний замком. Кожне несанкціоноване розкриття такого корпусу повинне автоматично реєструватися на листку або листках.

6.14.5. Реєстраційні листки не повинні заважати нормальному функціонуванню приладу, а записи, які містять реєстраційні листки, не стирались, легко читались і були чіткими. Кожен член екіпажу (водій) повинен мати змогу заносити на листки без їх пошкодження і погіршення чіткості записів таку інформацію:

а) на початку використання листка: своє прізвище, ім'я, по батькові;

б) дату і місце початку використання листків, дату і місце завершення їх використання;

в) номерний знак кожного автотранспортного засобу, для роботи на якому призначається водій як на початку першої поїздки, так і пізніше, у разі заміни автотранспортного засобу під час використання листка;

г) показання спідометра: на початку першої і в кінці останньої поїздки, які зареєстровані на листках; у разі заміни автотранспортного засобу на протязі робочого дня (показання спідометра на автотранспортному засобі, для роботи на яку водій був призначений, і показання спідометра на автотранспортному засобі, для роботи на який водій буде призначений);

г) час кожної зміни автотранспортного засобу.

Мінімальна спроможність тривалості запису на листках,

незалежно від їх форми, повинна становити 24 години.

Якщо з'єднуються декілька дисків для підвищення безперервної тривалості запису, яка може бути забезпечена без втручання персоналу, з'єднання між різними дисками повинні здійснюватися таким чином, щоб не було перерв у записах або їх накладення у момент переходу з одного диска на інший.

6.14.6. Контрольний пристрій повинен бути встановлений на автотранспортному засобі таким чином, щоб водій міг зі свого місця спостерігати за показаннями спідометра, лічильника відстані і годинника.

Необхідно, щоб "постійна" контрольного пристрою могла бути приведена у відповідність до характеристичного коефіцієнта автотранспортного засобу за допомогою належного пристосування, так званого адаптера.

Після перевірки контрольного пристрою, яка проводиться після його встановлення на автотранспортному засобі, біля пристрою або на самому пристрої повинна кріпитися табличка з відомостями про встановлення таким чином, щоб її було добре видно. Після кожного огляду, який здійснюється механіком або майстернею, таблички повинні мінятися на нові із встановленням пломб.

6.15. Водії повинні забезпечувати своєчасне включення і правильну експлуатацію контрольного пристрою, а в разі його несправності - негайний ремонт. Якщо експлуатація контрольного пристрою через технічну несправність неможлива, то водій повинен від руки вписати у реєстраційний листок з використанням відповідних графічних позначень відомості, які відповідають його виробничій діяльності і періодам відпочинку.

Якщо водії автотранспортних засобів перебувають поза автотранспортним засобом і не мають можливості використовувати контрольний пристрій, вони повинні від руки вписувати у реєстраційні листки, з використанням відповідних графічних позначень, різні періоди часу, які належать до їх виробничої діяльності поза автотранспортним засобом.

Водії повинні мати при собі і давати для перевірки реєстраційні листки за поточний тиждень і за останній день попереднього тижня, під час якого водії керували автотранспортним засобом.

6.16. Водій під час перевезення повинен мати достатню кількість реєстраційних листків установленого зразка, які придатні для використання на тому обладнанні, яке встановлене на автотранспортному засобі. Реєстраційні листки (стрічка або диск) повинні бути персональними із зазначеними термінами їх використання або заміни у разі пошкодження.

6.17. Використані реєстраційні листки власники повинні зберігати на підприємстві протягом не менше 12 місяців з дня останнього запису і подавати їх на вимогу контрольних органів.

7. Контроль за режимом праці і відпочинку водіїв автотранспортних засобів

7.1. Контроль за додержанням режиму праці і відпочинку водіїв на підприємствах, в установах і організаціях покладається на посадових осіб, суб'єктів підприємницької діяльності.

7.2. Контроль за додержанням режиму праці і відпочинку водіїв під час перевезень покладається на контролерів автотранспортних управлінь Міністерства транспорту України в Автономній Республіці Крим та областях, а також на службу міжнародних автомобільних перевезень центрального органу виконавчої влади в галузі транспорту в пунктах пропуску через державний кордон України, якщо автотранспортні засоби обладнані контрольними пристроями.

7.3. Державний нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю, зокрема з питань про робочий час і час відпочинку, здійснюється Державним департаментом нагляду за додержанням законодавства про працю та його територіальними органами.

7.4. Особи, винні в порушенні встановленого режиму праці і відпочинку водіїв, несуть відповідальність згідно із законодавством України.

Директор Державного департаменту
автомобільного транспорту

Л. Докіль

Додаток 1
до пункту 5.2 Положення про
робочий час і час відпочинку
водіїв автотранспортних
засобів

Орієнтовний графік
роботи водіїв, якщо необхідно, щоб автомобілі
працювали 5 днів на тиждень

Тривалість зміни 8 год.
Кількість змін 1
Виїзд автомобіля на маршрут (у рейс) 8 год. 00 хв.
Повернення автомобіля на місце стоянки 17 год. 10 хв.
Тривалість перерви для відпочинку і харчування ... 1 год.
Тривалість щоденного (міжзмінного) відпочинку
разом з перервою для відпочинку і харчування 16 год. 00 хв.

Тривалість щотижневого відпочинку (разом з часом
перерви для відпочинку і харчування у попередній
день) 64 год.
Кількість робочих змін у місяці..... 21
Кількість вихідних днів..... 9
Кількість водіїв..... 3
Кількість автомобілів..... 3

Водії	Числа місяця																																	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30				
Перший	Р	В	В	Р	Р	Р	Р	В	В	Р	Р	Р	Р	Р	В	В	Р	Р	Р	Р	В	В	Р	Р	Р	Р	Р	В	В	Р	Р	Р	Р	В
Другий	Р	В	В	Р	Р	Р	Р	В	В	Р	Р	Р	Р	Р	В	В	Р	Р	Р	Р	В	В	Р	Р	Р	Р	Р	В	В	Р	Р	Р	Р	В
Третій	Р	В	В	Р	Р	Р	Р	В	В	Р	Р	Р	Р	Р	В	В	Р	Р	Р	Р	В	В	Р	Р	Р	Р	Р	В	В	Р	Р	Р	Р	В

Умовні позначки:
Р - робочий день;

В - день щотижневого відпочинку (вихідний день).

Додаток 2
 до пункту 5.2 Положення про
 робочий час і час відпочинку
 водіїв автотранспортних
 засобів

Орієнтовний графік,
 якщо необхідно, щоб автомобілі працювали 6 днів на тиждень

Тривалість зміни 8 год.
 Кількість змін 1
 Виїзд автомобіля на маршрут (у рейс)..... 8 год.00 хв.
 Повернення автомобіля на місце стоянки 16 год. 42 хв.
 Тривалість перерви для відпочинку і харчування .. 1 год.
 Тривалість щоденного (міжзмінного) відпочинку
 разом з перервою для відпочинку і харчування 16 год. 00 хв.

Тривалість щотижневого відпочинку (разом з часом
 перерви для відпочинку і харчування у попередній
 день) 40-64 год.
 Кількість робочих змін у місяці..... 21-22
 Кількість додаткових днів для міжзмінного
 відпочинку 4-5
 Кількість вихідних днів..... 4
 Кількість водіїв (один з них працює по черзі на
 різних автомобілях) 6
 Кількість автомобілів..... 5

Водії	Числа місяця																															
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30		
Перший	Р	О	В	Р	Р	Р	Р	Р	О	В	Р	Р	Р	Р	Р	О	В	Р	Р	Р	Р	О	В	Р	Р	Р	Р	Р	Р	Р	Р	Р
Другий	Р	Р	В	Р	Р	Р	О	Р	Р	В	Р	Р	Р	О	Р	Р	В	Р	Р	Р	О	Р	Р	В	Р	Р	Р	Р	О	Р	Р	
Третій	О	Р	В	Р	Р	Р	Р	О	Р	В	Р	Р	Р	Р	О	Р	В	Р	Р	Р	Р	О	Р	В	Р	Р	Р	Р	Р	О	Р	
Четвертий	Р	Р	В	Р	Р	О	Р	Р	Р	В	Р	Р	О	Р	Р	Р	В	Р	Р	О	Р	Р	В	Р	Р	О	Р	Р	Р	Р		
П'ятий	Р	Р	В	О	Р	Р	Р	Р	Р	В	О	Р	Р	Р	Р	Р	Р	В	О	Р	Р	Р	Р	В	О	Р	Р	Р	Р	Р		
Шостий	Р	Р	В	Р	О	Р	Р	Р	Р	В	Р	О	Р	Р	Р	Р	В	Р	О	Р	Р	Р	В	Р	О	Р	Р	Р	Р	Р		

Умовні позначки:

Р - робочий день;

В - день щотижневого відпочинку (вихідний день);

О - додатковий день для міжзмінного відпочинку.

Додаток 3

до пункту 5.2 Положення про
робочий час і час відпочинку
водіїв автотранспортних
засобів

Орієнтовний графік,
якщо необхідно, щоб автомобілі працювали всі дні місяця
(у тому числі вихідні) по 9,5 години

Тривалість змін..... 9,8 год.
Кількість змін..... 1
Виїзд автомобіля на маршрут (у рейс)..... 8 год.00 хв.
Повернення автомобіля на місце стоянки 18 год. 30 хв.
Тривалість перерви для відпочинку і харчування 1 год.
разом з перервою для відпочинку і харчування ... 14,2 год.

Тривалість щотижневого відпочинку (разом з часом
перерви для відпочинку і харчування у попередній
день) 62,2 год.
Кількість робочих змін у місяці..... 18
Кількість додаткових днів для міжзмінного
відпочинку 8
Кількість вихідних днів..... 4
Кількість водіїв (один з них працює по черзі на
різних автомобілях) 5
Тривалість щоденного (міжзмінного) відпочинку
Кількість автомобілів..... 3

Водії	Числа місяця																															
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30		
Перший	Р	Р	В	О	Р	Р	О	В	Р	Р	Р	Р	О	О	Р	Р	В	О	Р	Р	Р	Р	О	О	Р	Р	В	О	Р	Р	Р	
Другий	Р	Р	В	О	Р	Р	Р	Р	О	В	Р	Р	В	О	Р	Р	Р	Р	В	О	Р	Р	О	О	Р	Р	Р	Р	В	О	Р	Р
Третій	Р	Р	Р	Р	В	О	Р	Р	О	В	Р	Р	Р	Р	О	В	Р	Р	О	О	Р	Р	Р	Р	В	О	Р	Р	О	О	Р	Р
Четвертий	О	В	Р	Р	О	О	Р	Р	Р	Р	В	О	Р	Р	О	В	Р	Р	Р	Р	Р	О	О	Р	Р	Р	Р	Р	О	О	Р	Р
П'ятий	О	В	Р	Р	Р	Р	О	О	Р	Р	В	О	Р	Р	Р	Р	В	О	Р	Р	Р	Р	В	О	Р	Р	О	О	Р	Р	Р	

Умовні позначки:

Р - робочий день;

В - день щотижневого відпочинку (вихідний день);

О - додатковий день для міжзмінного відпочинку.

Примітка. Якщо у вихідні дні робота автомобілів не планується, то при цьому графіку тривалість зміни у робочі дні може бути збільшена до 11,3 години, а тривалість роботи автомобілів на маршруті - до 11,0 години. При цьому кількість водіїв зменшиться, а кількість днів, вільних від роботи, збільшиться.

Додаток 4

до пункту 5.2 Положення про робочий час і час відпочинку водіїв автотранспортних засобів

Орієнтовний графік,
який застосовується на міжнародних перевезеннях
на далекі відстані, коли потрібно, щоб
автомобіль працював по 11,7 години на день

Тривалість зміни: у рейсі	8 год.
при доробці.....	9 год.
Кількість змін.....	1
Тривалість перерви для відпочинку і харчування	два по 0,75 год.
Тривалість щоденного (міжзмінного) відпочинку разом з перервою для відпочинку і харчування ..	12 годин
Кількість робочих змін.....	15
Кількість додаткових днів для міжзмінного відпочинку	11
Кількість вихідних днів.....	4
Кількість водіїв	2
Кількість автомобілів	1

Водії	Числа місяця																															
	1	2	3	4	5	6	7	8																								
9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30											
	Перший	Р	Р	Р	Р	Р	Р	Р	Р	О	В	В	О	О	О	О	Р	Р	Р	Р	Р	Р	Р	О	В							
В	О	О	О	О	О	Р																										
	Другий	О	В	В	О	О	О	О	Р	Р	Р	Р	Р	Р	Р	В	В	О	О	О	О	О	Р	Р								
Р	Р	Р	Р	Р	Р	О																										

Умовні позначки:

Р - робочий день;

В - день щотижневого відпочинку (вихідний день);

О - додатковий день для міжзмінного відпочинку.